304986 - Allah’ın yaratıklarla inayeti ve tedbiri

Soru

Allah’ın yaratıklarıyla inayeti ile tedbiri arasında ne fark vardır?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

,

Birincisi:
yüce Allah şöyle buyurdu: “Gökten yere kadar bütün işleri Allah yürütür. Sonra bu işler, süresi sizin hesabınızla bin yıl olan bir günde O’na yükselir. İşte gaybı da, müşahede edilebileni de bilen, üstün ve güçlü olan, esirgeyen O'dur.” Secde/5-6

Başka bir ayette: “Gökleri görülebilir herhangi bir destek ve dayanak olmadan yükselten ve sonra da kudret ve hükümdarlık tahtında kurulan, güneş ve ayı belli kanunlara bağlayıp emrine baş eğdiren Allah'tır. Bunlardan her biri belirlenmiş bir süreye kadar kendi yörüngesinde hareketini sağlar. O'dur varlıkların hepsini yöneten, çekip çeviren. Varlığını gösteren belgeleri bir bir açıklar ki, Rabbinizin huzuruna çıkacağınıza yürekten kesin bir biçimde inanasınız diye.” Rad /2

Başka bir ayette: “Gerçek şu ki; Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yarattı, sonra da kudret ve egemenlik makamına geçip kâinâtı yöneten Allah'tır. O'nun izni olmadıkça araya girip kayırıcılık yapacak kimse yoktur. İşte Rabbiniz olan Allah budur, başkası değil. Öyleyse yalnız O'na kulluk edin; artık iyice düşünüp, ibret almaz mısınız?” Yunus/3

Tedbir, işleri yerli yerine ve sonuçların hükümlerine göre uyarlamaktır.

(tefsirul basit 11/121

Yüce Allah, tüm varlıkların işlerini hikmeti ve iradesi doğrultusunda takdir eder.

“Yudebbirul emr” varlıkların işlerini ince bir sistem ve derin bir hikmetle yürütür.

“Yudebbirul emr” hükmeder ve hikmetiyle takdir eder.

Şeyh Sadi Rahimehullah şöyle dedi: Yüce Allah, rububiyyetinin yüceliğini şöyle açıklamıştır: “Rabbiniz gökleri ve yerleri altı günde yaratmıştır.” Her ne kadar yüce Allah istese tüm bunları bir anda yaratabilir. Ancak derin ve yüce bir hikmet gereği söz konusu süreyle takdir etmiştir.

Hikmetlerinden biri de isimleri ve sıfatlarıyla tanınmak ve sadece onan ibadet edilmesi amacıyla onları hakla yarattı.

Gökleri ve yerleri yarattıktan sonra onun yüceliğine yakışır bir şekilde arşa istiva etti.

Öldürme, yaşatma, rızıkları indirme, günlerin insanlar arasında devran geçirmesi, zarar görenlerden zararları alıkoyması, dua edenlerin dualarını kabul etmesi gibi işlerde tüm olayların tedbirini gerçekleştirir.

Tedbirlerin çeşitleri yüce Allah’tan iner ve tekrar ona döner. Tüm yaratıklar onun hükmüne ve yüceliğine boyun eğer. (Tefsir sadi 357)

İkincisi:

Allah’ın yaratıklarına sağladığı tedbirden biri de onlara inayetidir. Başka bir tabirle inayet sistem, düzen ve uyumdur. Yüce Allah evrende kulları için düşünme ufukları açar. Bunu düşündüklerinde farklı yaratıkların olduğunu bu bağlamda Allah’ın koyduğu eşsiz ve bu düzene şahit olurlar. Bununla Allah’ın ilmini, hikmetini, kudretini ve rahmetini müşahede ederler.

Allah’ın inayetini gösteren ayetlerden biri de: “Dünya, hareketiyle okyanusları ve insanları sarsmasın diye yeryüzünde sapasağlam dağlar yerleştirdik. Doğru hareket etsinler, şaşırmadan varacakları yere varsınlar diye, o yeryüzünde yollar ve geçitler meydana getirdik. Gökyüzünü korunmuş bir tavan kıldık; onlar ise bunun ayetlerinden yüz çeviriyorlar. O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı yaratandır. Her biri kendi yörüngesinde hareket etmekte, yüzmekte ve dolaşmaktadır.” (Enbiya/31-33

Başka bir ayette: “Yere (gelince,) onu döşeyip-yaydık, onda sarsılmaz-dağlar bıraktık ve onda her şeyden ölçüsü belirlenmiş ürünler bitirdik.
Ve orada sizler için ve kendisine rızık vericiler olmadığınız kimseler (varlıklar ve canlılar) için geçimlikler kıldık.
Hiç bir şey yoktur ki, hazineleri katımızda olmasın; ancak onu belirlenmiş bir miktar olarak indiririz.” Hicr 19/22

Zikrettiğimiz bu ayetler ve daha nice ayetler, insanın dikkatini bu evrende yaratılan mükemmel düzene çekmektedir. Evrenin içindeki gezegenlerin arasında uyumluluk ve bütünlük yüce Allah’ın mükemmel inayetine delildir. Bu güzel ve eşsiz düzeni yaratan her şeye kadir olan Allah’ın eseridir. Evrende bulunan her şey yerli yerindedir ve gerekli miktardadır. Yaratılan her şey son titizlikle ve itinayla yaratılmış öyle ki onu seyreden kişi, dehşete kapılır ve yüce Allah’ın kudretine boyun eğer. Yerde ve göklerde yapılacak en ufak değişiklik sistemin bozulmasına yol açacaktır. Bunu gören Allah’ın birliğine inanmaktan başka yol bulamaz.

Şayet uzay bilimcilerine bu konuları sorsak akılları durduracak ve hayrete düşürecek en ince hesapları ve gezegenlerin düzenini boyutlarını ağırlıklarını anlatacaklardır.

Adli tıb doktorlarına insan vücudunu sorsak bizlere yaratılmış mükemmel sistemler hakkında bilgi vereceklerdir. Ayrıca hayvan alemi, uçan kuşlar, suda yüzen hayvanlar, sürüngenler tüm hayvanların özellikleri yaşantıları ve garib yönleri ele alınırsa; şüphesiz Allah’ın birliğine teslim olmaktan başka bir seçeneğimiz olmayacaktır.

Bitki bilimcilerine; meyveleri, ağaçları, yaprakları, tatları ve özellikleri sorsak bize Allah’ın birliğini gösteren kesin deliller sunacaklardır.

Sağlam akıl, yaratıcı olmadan belirli bir düzen veya sistemin rastgele meydana gelmesini kesinlikle kabul etmez. Düzenli bir eve veya bir işyerine girer girmez bu evi veya işyerini bu düzene sokan bir mühendisin ve uygulamacının olduğunu aklımıza getiririz. Peki bu mükemmel düzene sahip olan evrenin yaratıcısı yok mu? (Akide tevhid fi Kuran el Kerim 147-149)

İnayet ve tedbir arasında çok açık bir fark yoktur. Ancak şunu söyleyebiliriz: tedbir genel olup

inayetten daha kapsamlıdır.

Her duruma karşı bu konuda “inayet” terimin ilk kullanan kişi Endülüs’lü filozof Ebu Velid İbn Ruşd el Hafid’tir. Meşhur “menahic el Edille fi Akaid el mille” adlı eserinde Allah’ın evrendeki hikmetlerine delil getirmek için kullanmıştır.

En iyisini Allah bilir.